

gatum ostendit inter natos mulierum ponit ex oppo- sito aliquid maius eo. Sicut per spiritum sanctum natus est filius Dei: regnum enim donum Dei spiritus est. Quamuis ergo secundum operatio- nem, & sanctitatem, minores sumus his, qui legis mysterium sunt affecti, quos Iohannes significat: tamen maiora per Christum at- tingimus participes facti diuinae naturae.

C H R Y. Praemissa commendatio- ne Iohannis, magnum Pharisaeorum, & Legis peritorum prodidit crimen, qui nec post publicanos baptis- ma Iohannis acceperunt. vnde dicitur. Et om- nis po. au. & pub. iust- fifica. Deum bap- tiz. Iohannis. A M B. Iustificatur Deus per baptismum, dum se homines peccata pro- pria confitendo iusti- ficat. qui enim pec- cat & confitetur Deo peccatum: iustificat Deum credens ei vin- centi, ab eoque gra- tiam sperans. In baptis- mate igitur iustificatur Deus, in quo est & confessus, & venia peccatorum. E V S E. Quia etiam crediderunt, iustificauerunt Deum: apparuit enim eis iustus in omnibus quae fecit. Pharisaei autem repellendo Iohannem tamquam inobedientes non consonabant Prophetae dicenti: Vt iustificeris in sermonibus tuis, vnde sequitur. Phar. autem & Legis per. consilium Dei spre- ue. in semetipsis non bap- tizati. B E D A. Haec verba siue ex per- sona Euangelista, siue ex persona Saluatoris, vt quibusdam pla- cet dicta sunt. q. utem dicit. In semetipsis, vel contra semetipsum significat, quia qui gratiam Deo respuit, contra semetipsum facit. vel ad semetipsum iustum Dei consilium insultat, & ingrati vitupe- rantur noluisse recipere. Consilium ergo est Dei, q. per passionem & mortem Christi saluare decreuit, quod Pharisaei, & Legis periti spreuerunt. A M B R O. Non condemnamus ergo, sicut Phari- saei consilium Dei quod est in Iohannis baptis- mate, hoc est consilium quod magno consilio Angelus reperit. Iohannis consilium nemo co- temnit, Dei consilium quis refutat? C Y R I L. Erat autem quidam modus ludendi talis consuetus apud filios Iudaeorum. bipartieba- tur puerorum caterua, qui rerum praesentis vitae desiderantes reputinam transmutationem, hi quidem canebant: hi vero mere- bant. sed nec gaudetibus congaudebant moerentes, nec qui gaude- bant conformabant se sicut tibus. deinde arguebat se inuicem im- properantes incompassionis malitiam. tale quid passum fuisse Iudaeorum plebem vna cum principibus Christus inuicbat. vnde ex persona Christi subditur. Cui ergo di- similes ho. gene. huius & cui si. sunt? Similes sunt pue. seden. in foro. & loquen. adinu. & dicen. Cantauimus vobis tybiis, & non salta. lamenta. & non plo- rastis. B E D A. Generatio Iudaeorum comparatur pueris, quia doctores olim prophetas habebant, de quibus dicitur: Ex ore in- fant. & lacten. perse. laudem. A M B R. Cantauerunt autem Pro- phetae spiritualibus modulis publicae salutis oracula resultantes, fuerunt threnis flebilibus Iudaeorum dura corda mulcetes. Hoc canticum no in foro, non in plateis canebatur, sed in Hierusalem. ipsa est enim dominicum forum, in quo praereceptorum celestium iura conduntur. G R E G. Nisse. Canticum autem, & lamenta- tio nil aliud est quam excessus, hoc quidem gaudium, illud vero moeroris. Resonat autem quaedam consona melodia ex organo mu- sic, secundum quam dum homo pede & motu consono corporis commouetur, intrinsecam dispositionem manifestat: & ideo dicit. Lamentauimus, &c. A V G. de Qu. e. euan. Haec autem perti- nent ad Iohannem, & Christum. Quod enim dicit: Lamentauimus, & non plorastis, ad Iohannem pertinet, cuius abstinentia a cibis, & potu lectum poenitentiae significabat. vnde exponendo subdit. Venit enim Iohannes Baptista neque manducans panem, neque bibens vinum, & dicitis: Demonium habet. C Y R I L. Praesu- munt criminari virum qualibet admiratione dignum. Demoniu habere dicunt mortificantem legem peccati. quae later in mem-bris. A V G. de Qu. e. euan. Quod autem dixerat: Cantauimus? tybiis: & non saltastis. ad ipsum dominum pertinet, qui vrendo cu- ceteris cibo & potu, laetitiam regni significabat. vnde sequitur. Venit filius ho. man. & bi. & di. Ecce homo deus. & bibes vinu. T I T V S. Noluit enim Christu abstineret ab huiusmodi cibis ne occasionem daret haereticis, qui dicunt creaturas esse malas, & vituperant carnes, & vinu. C Y R I L. Vbi autem potuerunt ostē-

Lib. 2. q. 11.
Lib. 2. q. 11.

dere dominum voratore? inuenitur enim Christus vbiq. re- primere immoderatiam, & ad modestiam duceres. Conuerſabat autem cum publicanis & peccatoribus, vnde contra eum dicebat. Amicus publicanorum & peccatorum: cum tamen nulleus ipse posset in peccatum incidere, sed contra fiebat eis causa salu- tis: non enim coniu- agebantur exterius. natur Sol radians sup totam terram, & fre- quenter superueniens immundis corporib: nec sol iustitia lade- tur conuersando cu prauis. Nemo autem conetur copare pro- priam mensuram di- gnitatem? Christi: sed qualibet propria fra- gilitate dominu pre- hendi. i. vident autem Pharisaeus, qui vocauerat eum: ait in- tra se dicens: Si hic es- set Propheta, sciret quae & qualis mulier est: quae tangit eum. Ecce Phari- saeus veraciter apud se superbus, & fallaciter iustus, agrum reprehedit de agri iudicis, & medicu de subnitione, quae profecto mulier, si ad Pharisaei pedes venisset, calcibus repulsa discederet. Inquinari enim se alieno peccato crederet, quia hinc vera sua iustitia non respicit. Sic & quidam Sacerdotali officio practici, siquid fortasse iuste exterius, vel tenuiter egerint, protinus subiectos despiciunt, & peccatores quoſque in plabe positos dedignant. Necesse est au- tem, vt eum peccatores quoſque conspicimus, nosmetipsos prius in eorum calamitate desicemus, quia fortasse in similibus aut lapsi sumus, aut labi possumus: Oportet aut vt solcite desicemus, quia districtio debemus vitis: compassio enim naturae. Si enim feriendus est peccator, nutriendus est proximus, cum vero iam per poenitentiam percussit ipse quod fecit: iam nos- ter proximus peccator non est, quia hic in se punit quod iustitia diuina reprehendit. Inter duos ergo agros, medicus aderat, sed vnus in febre sen- sum tenebat, alter sensum perdidit mentis. Illa quippe fiebat, quod fecerat: Pharisaeus autem de falsa iustitia elatus, vim suae va- liditatis exaggerabat. T I T V S. Dominus autem, non verba eius audiens, sed cogitationes inspicens, dominum se Propheta- rum ostendit. vnde sequitur. Et respondens Iesus, dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. G L O. Quod quidem dixit eius cogitationi respondens. Pharisaeus autem ex verbis domini attentione factus, vnde dicitur. Et ille ait: Magister dic. G R E G. De duobus autem ei debitoribus, paradigma opponit, quorum vnus minus, alius amplius debet. vnde sequitur. Duo debitores erant eundem generatores: vnus debebat denarios quin- gentos, & alius quinquaginta. T I T V S. q. d. Neque tu abique debito es, quia igitur si in paucioribus renentis non superbas, quae tu quoque venia es, vnde de venia subdit, dicens: Non habet. autem ille vnde red. donauit vtrisque. G L O. Nullus enim po- test per seipsum a debito peccati liberari, nisi diuina gratia venia consequatur. G R E G. in Homil. Vt vtrunq. autem debito di- misset, quis amplius largitorem debiti diligit, Pharisaeus interro- gatur. Sequitur enim. Quis ergo plus eum diligit? Quibus ver- bis protinus ille respondit. Aestimio quia is, cui plus donauit: Qua in re notandum est, q. dum sua sententia Pharisaeus conuinc- tur, quae freneticus funem portat ex quo ligetur. vnde sequit. At ille dixit ei recte iudicasti. Enumerantur autem ei bona pec- catricis, enumerantur & mala falsi iusti, vnde sequitur. Et conuer- ad mul. di. Simon, vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam. A M B. q. d. Facilis est vsus aquarum, non est facilis lachrymarum effusio. tu promptis non es vsus: haec effudit non propria lauans lachrymis pedes meos, lauit maculas proprias, tenit comas, vt per eas sibi assumat sacros sudores, & quibus venata est ad peccatum iuuentutem, venata est sanctitatem. C H R Y. Sicut autem vbi vehemens imber prorumpit, sit serenitas, sic lachrymis effusa ap- paruit tranquillitas, & periculis caligo reatum, & sicut per aquam & spiritum, sic per lachrymas & confessionem denu mundamur. vni de sequitur. Propter quod dico tibi, remittentur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Nam qui vehementer se ingesse- rit malis, rurſus & bonis vehenter insistent: confessi ad quod debita se obligauerunt. G R E G. O. Tanto ergo amplius pec- cati rabigo consumitur, quanto peccatoris cor magno charitatis igne concremat. T I T V S. Contingit autem saepe eum, qui multum peccauit, per confessionem purgari. Pauci vero peccan- tem, ex arrogantia non venire ad confessionis remedium, vnde se quor. Cui aut minus dimittitur, minus diligit. C H R Y. Op- est ergo nobis seruenti anima, quia nihil impedit hominem fieri

Lib. 2. c. 11.
Homilia de muliere peccatrice.

ergo in se habuit oblectamenta, tot de se inuenit holocausta. Con- uertit ad virtutum numerum, numerum criminum, vt totu Deo seruet in patientia, quicquid ex se Deum contemplerat in cul- pa. Sic igitur meretrix effecta est honestior virginibus. Postquam enim accessit est poenitentia, exarsit in Christi amore, & haec qui- dem, quae dicta sunt agebantur exterius. quae vero reuoluebat eius intentio multo seruentior his erant quae solus Deus inspi- ciebat. G R E G. in Homil. Haec aut Phari- saeus intruens despi- cit, & non solum venientem peccatriceem mulierem, sed etiam suscipientem dominu reprehendit. i. vident autem Pharisaeus, qui vocauerat eum: ait in- tra se dicens: Si hic es- set Propheta, sciret quae & qualis mulier est: quae tangit eum. Ecce Phari- saeus veraciter apud se superbus, & fallaciter iustus, agrum reprehedit de agri iudicis, & medicu de subnitione, quae profecto mulier, si ad Pharisaei pedes venisset, calcibus repulsa discederet. Inquinari enim se alieno peccato crederet, quia hinc vera sua iustitia non respicit. Sic & quidam Sacerdotali officio practici, siquid fortasse iuste exterius, vel tenuiter egerint, protinus subiectos despiciunt, & peccatores quoſque in plabe positos dedignant. Necesse est au- tem, vt eum peccatores quoſque conspicimus, nosmetipsos prius in eorum calamitate desicemus, quia fortasse in similibus aut lapsi sumus, aut labi possumus: Oportet aut vt solcite desicemus, quia districtio debemus vitis: compassio enim naturae. Si enim feriendus est peccator, nutriendus est proximus, cum vero iam per poenitentiam percussit ipse quod fecit: iam nos- ter proximus peccator non est, quia hic in se punit quod iustitia diuina reprehendit. Inter duos ergo agros, medicus aderat, sed vnus in febre sen- sum tenebat, alter sensum perdidit mentis. Illa quippe fiebat, quod fecerat: Pharisaeus autem de falsa iustitia elatus, vim suae va- liditatis exaggerabat. T I T V S. Dominus autem, non verba eius audiens, sed cogitationes inspicens, dominum se Propheta- rum ostendit. vnde sequitur. Et respondens Iesus, dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. G L O. Quod quidem dixit eius cogitationi respondens. Pharisaeus autem ex verbis domini attentione factus, vnde dicitur. Et ille ait: Magister dic. G R E G. De duobus autem ei debitoribus, paradigma opponit, quorum vnus minus, alius amplius debet. vnde sequitur. Duo debitores erant eundem generatores: vnus debebat denarios quin- gentos, & alius quinquaginta. T I T V S. q. d. Neque tu abique debito es, quia igitur si in paucioribus renentis non superbas, quae tu quoque venia es, vnde de venia subdit, dicens: Non habet. autem ille vnde red. donauit vtrisque. G L O. Nullus enim po- test per seipsum a debito peccati liberari, nisi diuina gratia venia consequatur. G R E G. in Homil. Vt vtrunq. autem debito di- misset, quis amplius largitorem debiti diligit, Pharisaeus interro- gatur. Sequitur enim. Quis ergo plus eum diligit? Quibus ver- bis protinus ille respondit. Aestimio quia is, cui plus donauit: Qua in re notandum est, q. dum sua sententia Pharisaeus conuinc- tur, quae freneticus funem portat ex quo ligetur. vnde sequit. At ille dixit ei recte iudicasti. Enumerantur autem ei bona pec- catricis, enumerantur & mala falsi iusti, vnde sequitur. Et conuer- ad mul. di. Simon, vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam. A M B. q. d. Facilis est vsus aquarum, non est facilis lachrymarum effusio. tu promptis non es vsus: haec effudit non propria lauans lachrymis pedes meos, lauit maculas proprias, tenit comas, vt per eas sibi assumat sacros sudores, & quibus venata est ad peccatum iuuentutem, venata est sanctitatem. C H R Y. Sicut autem vbi vehemens imber prorumpit, sit serenitas, sic lachrymis effusa ap- paruit tranquillitas, & periculis caligo reatum, & sicut per aquam & spiritum, sic per lachrymas & confessionem denu mundamur. vni de sequitur. Propter quod dico tibi, remittentur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Nam qui vehementer se ingesse- rit malis, rurſus & bonis vehenter insistent: confessi ad quod debita se obligauerunt. G R E G. O. Tanto ergo amplius pec- cati rabigo consumitur, quanto peccatoris cor magno charitatis igne concremat. T I T V S. Contingit autem saepe eum, qui multum peccauit, per confessionem purgari. Pauci vero peccan- tem, ex arrogantia non venire ad confessionis remedium, vnde se quor. Cui aut minus dimittitur, minus diligit. C H R Y. Op- est ergo nobis seruenti anima, quia nihil impedit hominem fieri

magnum. Nullus ergo constitutorum in peccatis desperet. nemo virtuosus dormiet, ne hic confidat. Saepe enim meretrix praeceder- eum, nec ille diffidat, possibile naque est eum etiam primos superare. vnde & hic subditur. Dixit autem ad illum: Remittit tibi pecca- tua. G R E G. Ecce qui ad medicum venerat agra sanata est, sed de salute eius: adhuc alii agra tur. Sequit enim. Et coepe. qui simul accumb. dicere intra se, quis est hic? etiam pec dimittit? sed celestis medicus agra non respicit, quos etiam de medi- camento fieri deterior res videtiam: autem quam sanauerat, per pietatis suae sententia confirmat. vnde sequi- tur. Dixit autem ad mulie. fid. tua te salua fecit, quia. hoc qd petit posse accipere non dubitant. THE. Postquam autem ei peccata dimisit, non si- ffit in remissionem peccati, sed adiecte operationem boni: vnde subditur. Vade in pace. i. id est in iustitia, quia iustitia est pax ho- minis ad Deum, sicut peccatum est inimicitia inter Deum & ho- minem. q. d. operare omnia quae ad pacem Dei te ducunt. A M B. Hoc autem loco plerique pati videntur scrupulum: quaestio- nis, verum videantur Euangeliste discordare de fide. G R E C V S. Quia enim quatuor Euangelista dicunt Christum vnquam fuisse vnguento a muliere, tres puto fuisse mulieres ex personarum qua- litate, ex modo agendi, ex differentia temporum. Iohannes quidem narrat de Maria sorore Lazari, quoniam sex diebus ante Pascha vnxit pedes Iesu in propria domo. At Mattheus: Postquam dominus dixerat: Scitis, quia post bidu fiet Pascha. subdit, quod in Bethania in domo Simonis leprosi mulier fudit vnguentum sup domini caput: non autem vnxit pedes, vt Maria: Marcus etiam, Mattheus similiter: Lucas autem non circa tempus pasche, sed in medio euangelii hoc refert. Christofomus autem binas asserit has mulieres fuisse vna quidem quae continetur in Iohanne, alteram vero cuius mentio fit a tribus. A M B. Hanc ergo mulierem inducit Mattheus supra caput Christi effudentem vnguentum: & ideo no- luit dicere peccatriceem. nam peccatrix, secundum Lucam, supra Christi pedes effudit vnguentum. Potest ergo non eadem esse, nec sibi contrarium Euangeliste dixisse videantur. Potest etiam quae fito meriti, & reportis diuinitate distolui, vt adhuc illa peccatrix sit: iam ista perfectior. A V G. de Con. Euan. Eandem enim Ma- riam bis hoc fecisse arbitror intelligendum, semel. q. d. Lucas nar- rari, cum primo accedens eius humilitate & lachrymis meruit remissionem peccatorum. Vnde Iohannes, cum de Lazaro resuscitan- do coepisset loqui, antequam venire in Bethaniam dicit: Ma- riam autem erat quae vnxit dominum vnguento, & tenit pedes eius capillis suis, cuius frater Lazarus infirmabatur. Iam itaque hoc Maria fecerat. Quod autem in Bethania rursum fecit, aliud est, q. d. ad Luca narrationem non pertinet, sed pariter narratur ab aliis tribus. G R E G. in Homil. Mystico autem intellectu Pharisaeus de falsa iustitia praesumens Iudaeum populum, peccatrix mulier, sed ad vestigia domini veniens & plorans conuersam Gentilitate designat. A M B. Vel princeps huius saeculi quidam leprosus est, domus autem Simonis leprosi terra est ergo dominus ex illis super- rioribus locis descendit in terram, neque enim sanari potuisset haec mulier quae speciem habet animae, vel ecclesiae, nisi Christus venis- set in terram. Merito autem speciem accipit peccatricis, quae Chri- stus quoque formam peccatoris accepit: itaque hi constituas animae fideliter appropinquantem Deo, non peccatis turpibus, & obse- nis, sed pie seruientem Deo verbo, habentem immaculatam fiduciam castitatis, ad ipsum Christu caput ascendit. Caput autem Christi Deus est, sed qui caput non tenet Christi, ille pedes tenet. Pec- cator ad pedes, iustus ad caput: habet tamen etiam ea quae peccat- nit vnguentum. G R E G. Quid aliud vnguento, nisi bonus odor opinionis exprimitur? si igitur recta opera agimus, quibus opinio- ne boni odoris ecclesiam respergamus, quid in corpore domini, nisi vnguentum fundimus? Sed secus pedes mulier stetit, contra pe- des enim domini stetit, cum in peccatis positi eius interibus reuidentur, sed hi ad veram poenitentiam post peccata conuertimur, iam retro secus pedes stamus, quia eius vestigia sequimur, quae impugnabimus. A M B. Defer & tu post peccata poenitentia, vbi cumque audieris Christi nomen accurre. In eiusdemque in- teriore domum Iesum intrasse cognoueris, & ipse festina cum reperiens sapientiam, cum reperiens iustitiam in aliquibus pen- tralibus recumbentem, accurre ad pedes: hoc est, vel extremam partem,

Lib. 2. c. 79.

partem querere sapientie, lachrymis consistere peccata. Et fortasse ideo non lauit pedes suos Christus, ut eos lachrymis nos lauemus. Bonae lachrymae, quae non solum nostrum possunt lauare delectum, sed etiam verbi caelestis rigare vestigium, ut gressus eius nobis exuberent. Bonae lachrymae, in quibus non solum redemptio peccatorum, sed etiam iustorum refectio est. GREG. Lachrymis enim domini pedes rigamus, si quibuslibet vicinis membris domini copiosionis affectu inclinemur. Capillis pedes domini tergemus, quando sanctis eius, quibus ex charitate compatiuntur, ex his quae nobis superfluent miseremur. A.M.B. Expande etiam capillos: serue ante eum omnes corporis tui dignitates, non me diocres capilli sunt, quos postum pedes tergere Christi. GREGO. Osculatur mulier pedes, quos terat, quod nos quoque plene agimus si studiose diligimus, quos ex largitate continemus. Potest quoque per pedes ipsum mysterium incarnationis eius intelligi. Osculatur igitur Redemptoris pedes, cum mysterium incarnationis eius ex toto corde diligimus. Vnguento pedes vngimus, cum ipsam humilitatis eius potentiam sacri eloquii bona opinio ne predicamus: sed hoc etiam Phariseus vidit, et inuidit, quia cum Iudaeus populus Gentilitatem Deum predicare conspiceret, sua apud se malicia tabernaculo autem Phariseus retunditur, ut per eum perfidus ille populus ostendatur, quia videlicet infidelis ille populus, nec ea, quae extra se erant: numquam pro domino tribuit. Contra autem Gentilitas pro eo non solum rerum substantiam, sed etiam sanguinem fudit. vnde Phariseo dicit: Aquam pedibus meis non dedisti: haec autem lachrymis riga pedes meos. Aquam quippe extra nos est, lachrymarum humor intra nos est. Infidelis etiam ille populus Deo osculum non dedit, quia ex charitate esse amare noluit, cui ex timore seruauit, osculum quippe dilectionis est signum, vocata autem gentilitas Redemptoris sui vestigia osculari non cessat, quia in eius continuo amore suspirat. A.M.B. Non mediocriter autem haec meriti est, de qua dicitur. Intraui, ex quo non cessauit osculari pedes meos, ut aliquis nisi sapientiam loqui nesciat, nisi iusticia diligere, nisi castitatem libere, nisi pudicitiam osculari. GREG. Phariseo autem dicitur: Oleo caput meum non vnxisti, quia ipsam quoque diuinitatis potentiam, in qua se Iudaeus populus credere spondit, digna laude predicare neglexit. Haec autem vnguento vnxit pedes meos, quia dum incarnationis eius mysterium Gentilitas credit, summa laude eius etiam ima predicauit. A.M.B. Beatus qui potest et oleo vngere pedes Christi, sed beatorum qui vngit vnguento: multorum enim florum in vnum collecta spargit, et fortasse istud vnguentum non posset alius, nisi ecclesia sola deferre, quae diuersi spiraminis innumerabiles habet flores. et ideo nemo potest tantum diligere quantum illa quae in pluribus diligit. In domo autem Pharisei, id est in domo legis et Prophetarum, non Phariseus, sed ecclesia iustificatur. Phariseus enim non credit, ista credebat. lex mysterium non habet, quo occulta mundantur: et ideo quod in lege minus est, consummatur in euangelio. Duo autem debitorum, duo populi sunt feneratori illi thesauri caelestis obnoxii. Non materialem autem feneratori huic debemus pecuniam, sed meritum examinatum aera virtutum, quarum merita grauitatis pondere, iustitia specie, sono confessionis expendantur. Non mediocriter autem est iste denarius, in quo regis imago formatur, vnde mihi si non habuero quod accipi, aut quia difficile quisquam est, qui feneratori huic debitum integrum possit exoluere. vnde mihi si non petiero concedi mihi debitum. Sed quae est populus iste, qui amplius debet, nisi nos, quibus amplius creditum est? Illis credita sunt eloquia Dei, nobis creditur virginis pariter Emanuel. i. nobiscum Deus, dñi crux, mors, resurrectio, itaque non est dubium, quod plus debet quod accipit. Et hinc, si fortasse offendit, quod plus debuerit. Sed per misericordiam dñi cā mutat, ut amplius diligat quod amplius debuit, si in gram cōsequat. Et ideo, quod nihil est quod digne Deo referre possimus, vnde mihi est non dilexerit? Reddamus ergo amorem pro debito, amplius enim diligit, cui donatur amplius.

CAP. VIII.

factum est deinceps, et ipse iter faciebat per ciuitates & castella predicans & euangelizans regnum

per arctam viam incedunt, & qui inueniunt viam, quae dicit ad vitam. vnde Mattheus dicit, quod extra domum docebat per parabolas, sed intra domum parabolas discipulis exposuit. E.V.S.E. Satis autem congrue Christus primam proponit parabola multitudine, non solum tunc astantium, sed etiam futurorum post illos inducentem ad audientiam verborum suorum, cui dicit, Exiit qui seminat seminare semine suum. B.E.D.A. Satorum istum nullum melius quam filium Dei intelligere possimus, qui de sinu patris, qui creatur non erat accessus egrediens, ad hoc venit in mundum, ut testimonium perhiberet veritati. C.H.R.Y. Exiit autem, qui vique est non localiter, sed per amicitiam carnis nobis appropinquauit: Deceter autem aduentum proprium Christi exitum nominat, etiam enim exclusi a Deo, & sicuti communitati, & rebelles regi eieci sunt, qui vero reconciliare vult eos excedendo ad ipsos extra cum eis loquitur: donec dignos iam factus aspectu regio eos introductus, sic etiam Christus fecit. T.H.E.O. Exiit autem nunc, non ut agricolas periret, aut comburere terram, sed exiit seminare, sepe enim agricola, qui seminat ob aliam causam exiit, non solum ut seminat. E.V.S.E. Exiuerunt autem nonnulli a patria caelesti, & ad homines descenderunt: non tamen ut feterent, neque enim factores erant, sed administratores spiritus in ministerium missi. Moyses etiam, & Prophetae post eum non inferunt hominibus mysteria regni caelorum, sed retrahendo insipientes ab errore nequitiae, & idolorum cultu, quasi colebant animas hominum & in noualia redigebant. Solus autem omnium factor verbum Dei exiit, euangelizans noua semina. i. mysteria regni caelorum. T.H.E.O. Non cessat autem Dei filius semper in nostris animabus seminare, non solum cum docet, sed etiam cum creat in nostris animabus seminare semina bona. T.I.T.V.S. Exiit autem, ut seminaret semine suum: non autem accepit verbum quasi mutuum, cum ipse naturaliter sit verbum Dei viui. Non est igitur suum proprium semen Pauli, vel Ioannis, sed habent cum accepissent. Christus autem habet proprium semen profertis doctorem ex sua natura, vnde & Iudei dicebant: qualiter hic literas nouit, quas non didicit? E.V.S.E. Docet igitur duos esse gradus eorum, qui recipiunt semina, primum quidem eorum, qui digni facti sunt vocatione caelesti, sed labuntur a gratia propter negligentiam & torporem, secundum vero multiplicatum semen in bonis fructibus. Ponit autem semina Mattheum tres differentias, in quo liber gradus. Nam qui corruptum semen non simile habent, perditionis modum, & qui ab ipso fructificant, non aquam recipiunt copiam. Sane actiones perditionem ostendunt semen. Quidam enim cum non peccauerint suis animabus ista sibi semina salubria perdidit, subtrahente intentione & memoria eorum per spiritus malignos & daemones, qui volunt per aerem, vel viros fallaces, & callidos, quae volatilia nuncupant. Vnde subdit: Et dum seminat, aliud cecidit secus viam. T.H.E.O. Non dixit, quod seminat proicit aliud secus viam, sed quod semen cecidit. Qui enim seminat docet regnum sermonem, sed sermo diuersimode cadit in audientes, ut quidam eorum via dicantur: Et conculcatum est, & volucres caeli comedunt illud. C.I.R.I.L. Arida enim est & inculta quodam modo omnis via, eo quod a cunctis concalcat, ac nihil ex semine humatur in ea. Sic igitur habentes cor indocile non penetrat diuina monitio, ut possit laudem germinare virtutum, sed tales sunt via frequentata immundis spiritibus. Sunt iterum aliqui leuiter gerentes fidem in se quasi in verborum simplicitate: horum fides caret radice, de quibus subditur: Et aliud cecidit supra petram, & narum aruit, quia non habet humo. B.E.D.A. Petram dicit durum & indomitum cor, hoc est autem humor ad radicem seminis, quod iuxta aliam parabola oleum ad lampades virginum nutriendas, id est amor & perseuerantia virtutum. E.V.S.E. Sunt etiam aliqui, qui per auaritiam & appetitum voluptatum, & mundanas sollicitudines quas quidam spinas nuncupant, immisum sibi semen suffocari fecerunt, de quibus subditur: Et aliud cecidit inter spinas, & simul exort. Spinae suffocauerunt illud. C.H.R.Y. Sicut enim spinas non permittit orti semens, sed ex condensatione suffocant immisum, sic sollicitudines vix praesentis semine spirituale fructificare non sinunt, increpandus autem esset agricola, qui super sensibiles spinas, & petram, & viam seminat. Non enim possibile est petram terram fieri, nec viam non esse viam, nec spinas non esse spinas in rationalibus autem secus est. Possibile est enim petram

CAP. VII.

HEO. Qui caelitus descendit, vt exemplum fieret nobis, & forma, instruit nos non pigritate in docendo, vnde dicit, Et factum est deinceps, & ipse iter faciebat

Dei, & duodecim cum illo, & mulieres aliquae quae erant curatae a spiritibus malignis, & infirmitatibus: Maria quae vocatur Magdalene, de qua septem demonia exierant, & Ioanna vxor Chuze procuratoris Herodis, & Susanna, & aliae multae quae ministrabat ei de facultatibus suis. Cum autem turba plurima conueniret, & de ciuitatibus properarent ad eum: dixit per similitudinem. Exiit qui seminat, seminare semen suum. Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, & conculcatum est, & volucres caeli comederunt illud. Et aliud cecidit supra petram, & natum aruit, quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas, & si-

non viderunt sermonem praerenderent? I.S.I.D.O. Abbas. Hoc autem regnum Dei aliquibus videretur aliis, & melius regni caeli. Quibusdam vero vnum & idem esse essentiam, sed diuersimode nominari, aliquando quidem regnum Dei a regnante, aliquando autem regnum caelorum a subditis Angelis, & sanctis, qui caeli dicuntur. B.E.D.A. More autem aquila prouocantis ad volandum pullos suos dominus pederentium discipulos suos ad subtilia erigit. Siquidem primo docet in Synagoga, & miracula facit: ex his duodecim, quos Apostolos nominat elegit, postmodum omnes predicans secum ducit, vnde sequitur: Et duodecim cum illo. Non docetes, aut patentes, sed infantiendi ab eo. Ne autem femineus sexus prohiberi videretur sequi Christum, subdit: Et mulieres aliquae quae erant curatae a spiritibus malignis, & infirmitatibus: Maria quae vocatur Magdalene, de qua septem demonia exierant. B.E.D.A. Maria Magdalena ipsa est, cuius tacito nomine proxima lectio penitentiam notat. Nam pulchre Euangelista vbi ea cum dno iter facere commemorat, nota hanc vocabulo manifestat, vbi vero peccatricem, sed penitentem describit, mulierem generaliter dicit, ne nomen tantae famae praeferri nota fuscaret, de qua demonia septem exiisse referuntur. GREG. in Homilia. Quid enim per septem demonia, nisi vniuersa vitia intelliguntur? Quia enim septem diebus deus opus praehendit, recte septenario numero vniuersitas figuratur. Septem ergo demonia Maria habuit, quae vniuersis vitis plena fuit. Sequitur: Et Ioanna vxor Chuze procuratoris Herodis, & Susanna, & aliae multae, quae ministrabat ei de facultatibus suis. HIER. contra Vigilantiu. Consuetudinis Iudaeae fuit, nec dicebatur in culpa more gentis antiquo, ut mulieres de substantia sua victu, atque vestitu peccatoribus darerent, hoc quia scandalum facere poterat in nationibus, Paulus se abiecit commemorat. Ministrabant autem dno de substantia sua, ut mereret earum carnalia, cuius ipse merebant spiritualia, non quod indigeret cibis dñs creatorum, sed ut typum ostenderet magistrorum quod viuunt, atque vestitu de discipulis deberent esse contenti. B.E.D.A. Interpretatur autem Maria amarum mare pro penitentiae rugitum. Magdalena turris, vel melius turrensis, a turre, de qua dicitur. Factus es spes mea turris fortitudinis, a facie inimici. Ioanna domus gratiae eius, vel domus misericors interpretatur, videlicet, quia eius est omne quod vinimus. Si autem Maria mundata a sordibus vitiatorum ecclesiam de Gentibus insinuat, cur non Ioanna eandem designat ecclesiam, quondam idolorum cultui subditam? Nam quilibet malignus spiritus dum pro regno diaboli facit, quasi Herodis procurator exiit. Interpretatur Susanna liliu, aut gratia eius pro odoriferum caelestis vice candorem, aureumque interna dilectionis ardorem. b. THEO. Quod David in persona Christi praedixerat, Aperiam in parabolis os meum, hic dñs implet, vnde dicitur: Cui autem turba, conue. & de ciuita. prope. ad eum: dixit per similitudinem. Exiit autem dñs per similitudinem: primo quidem, ut acriter faceret auditores: consueuerunt enim homines in obscuro se exercitare, & spernere manifesta, deinde non caperent indigiti, quae mystice dicebantur. O.R.I.G. Et ideo signanter dicitur: Cui turba plurima conueniret. Non enim sunt multi, sed pauci, qui per

Ho. eu. 33.

per arctam viam incedunt, & qui inueniunt viam, quae dicit ad vitam. vnde Mattheus dicit, quod extra domum docebat per parabolas, sed intra domum parabolas discipulis exposuit. E.V.S.E. Satis autem congrue Christus primam proponit parabola multitudine, non solum tunc astantium, sed etiam futurorum post illos inducentem ad audientiam verborum suorum, cui dicit, Exiit qui seminat seminare semine suum. B.E.D.A. Satorum istum nullum melius quam filium Dei intelligere possimus, qui de sinu patris, qui creatur non erat accessus egrediens, ad hoc venit in mundum, ut testimonium perhiberet veritati. C.H.R.Y. Exiit autem, qui vique est non localiter, sed per amicitiam carnis nobis appropinquauit: Deceter autem aduentum proprium Christi exitum nominat, etiam enim exclusi a Deo, & sicuti communitati, & rebelles regi eieci sunt, qui vero reconciliare vult eos excedendo ad ipsos extra cum eis loquitur: donec dignos iam factus aspectu regio eos introductus, sic etiam Christus fecit. T.H.E.O. Exiit autem nunc, non ut agricolas periret, aut comburere terram, sed exiit seminare, sepe enim agricola, qui seminat ob aliam causam exiit, non solum ut seminat. E.V.S.E. Exiuerunt autem nonnulli a patria caelesti, & ad homines descenderunt: non tamen ut feterent, neque enim factores erant, sed administratores spiritus in ministerium missi. Moyses etiam, & Prophetae post eum non inferunt hominibus mysteria regni caelorum, sed retrahendo insipientes ab errore nequitiae, & idolorum cultu, quasi colebant animas hominum & in noualia redigebant. Solus autem omnium factor verbum Dei exiit, euangelizans noua semina. i. mysteria regni caelorum. T.H.E.O. Non cessat autem Dei filius semper in nostris animabus seminare, non solum cum docet, sed etiam cum creat in nostris animabus seminare semina bona. T.I.T.V.S. Exiit autem, ut seminaret semine suum: non autem accepit verbum quasi mutuum, cum ipse naturaliter sit verbum Dei viui. Non est igitur suum proprium semen Pauli, vel Ioannis, sed habent cum accepissent. Christus autem habet proprium semen profertis doctorem ex sua natura, vnde & Iudei dicebant: qualiter hic literas nouit, quas non didicit? E.V.S.E. Docet igitur duos esse gradus eorum, qui recipiunt semina, primum quidem eorum, qui digni facti sunt vocatione caelesti, sed labuntur a gratia propter negligentiam & torporem, secundum vero multiplicatum semen in bonis fructibus. Ponit autem semina Mattheum tres differentias, in quo liber gradus. Nam qui corruptum semen non simile habent, perditionis modum, & qui ab ipso fructificant, non aquam recipiunt copiam. Sane actiones perditionem ostendunt semen. Quidam enim cum non peccauerint suis animabus ista sibi semina salubria perdidit, subtrahente intentione & memoria eorum per spiritus malignos & daemones, qui volunt per aerem, vel viros fallaces, & callidos, quae volatilia nuncupant. Vnde subdit: Et dum seminat, aliud cecidit secus viam. T.H.E.O. Non dixit, quod seminat proicit aliud secus viam, sed quod semen cecidit. Qui enim seminat docet regnum sermonem, sed sermo diuersimode cadit in audientes, ut quidam eorum via dicantur: Et conculcatum est, & volucres caeli comedunt illud. C.I.R.I.L. Arida enim est & inculta quodam modo omnis via, eo quod a cunctis concalcat, ac nihil ex semine humatur in ea. Sic igitur habentes cor indocile non penetrat diuina monitio, ut possit laudem germinare virtutum, sed tales sunt via frequentata immundis spiritibus. Sunt iterum aliqui leuiter gerentes fidem in se quasi in verborum simplicitate: horum fides caret radice, de quibus subditur: Et aliud cecidit supra petram, & narum aruit, quia non habet humo. B.E.D.A. Petram dicit durum & indomitum cor, hoc est autem humor ad radicem seminis, quod iuxta aliam parabola oleum ad lampades virginum nutriendas, id est amor & perseuerantia virtutum. E.V.S.E. Sunt etiam aliqui, qui per auaritiam & appetitum voluptatum, & mundanas sollicitudines quas quidam spinas nuncupant, immisum sibi semen suffocari fecerunt, de quibus subditur: Et aliud cecidit inter spinas, & simul exort. Spinae suffocauerunt illud. C.H.R.Y. Sicut enim spinas non permittit orti semens, sed ex condensatione suffocant immisum, sic sollicitudines vix praesentis semine spirituale fructificare non sinunt, increpandus autem esset agricola, qui super sensibiles spinas, & petram, & viam seminat. Non enim possibile est petram terram fieri, nec viam non esse viam, nec spinas non esse spinas in rationalibus autem secus est. Possibile est enim petram

conuerti in terram pinguem, & viam non conculcari, & spinas diffipari. C.Y.R.I.L. Sunt autem terra pinguis, & ferax, anima honesta & bona, quae in profundo suscipiunt verbi semina, & recedunt, & fouent. Et quantum ad hoc subditur: Et aliud cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum centuplum. Cum enim in mentem mundam ab omnibus perturbantibus verbum diuini infunditur, tunc immitit radices in profundum, & germinat tamquam spica, & copuenter perfructur. B.E.D.A. fructum centuplum fructu persequum dicit, nam denarius numerus pro perfectione semper accipitur, quia in decem praecipis legis custodia continetur. Denarius autem numerus per semetipsum multiplicatus, in centenarium surgit, vnde per centum magna perfectio significatur. C.Y.R.I.L. Quae autem sit sententia parabola, accipiamus per eum qui eam composuit, vnde sequitur: Haec dicens clamabat: Qui habet aures audiatis. BASI. Audire pertinet ad intellectum, vnde per hoc dominus excitat ad exaudiendum, attende mentionem eorum quae dicuntur. B.E.D.A. Quoties enim haec admonitio vel in euangelio, vel in Apocalypsi Ioannis interponitur, mysticum esse quod dicitur, quae redemptio; a nobis intentus ostenditur, vnde discipuli ignorantem Saluatore interrogant. Sequitur enim: Interrogabant autem eum discipuli eius, quae esset haec parabola. Nemo tamen putet finita mox parabola discipulos hoc interrogasse, sed & Marcus ait, cum esset singularis interrogauerunt eum. O.R.I. Est autem parabola sermo quasi factus, non autem factus, iuxta quod dicitur, possibilis aut fieri, rerum significatiuus per transumptionem earum quae in parabola traduntur. Enigma vero est processus sermonis in his quae traduntur, quae facta quae tamen non sunt facta, nec possibilia fieri, significant vero aliquid in occulto, sicut quod dicitur in libro Iudicum, quod ligna ierunt, ut vngerent sibi regem. Non est autem ad litteram factum quod dicitur, Exiit qui seminat, sicut ea quae narrat historia, possibile tamen fuit fieri. E.V.S.E. Dominus vero docuit eos causam quare turbis per parabolas loquebatur, vnde subditur: Quibus ipse dixit: Vobis datum est nescire mysterium regni Dei. G.R.E.G. Nazan. Cum hoc audis, non introducas diuersas naturas, sed quosdam haereticos, qui putant hos quidem esse perentis naturae, hos vero salubris, quosdam vero sic habere, ut eorum voluntas eos ducat ad peius, vel melius. Sed addas et quae quod dicitur: Vobis datum est, i. volentibus & similiter dignis. T.H.E.O. His autem qui sunt indigni tantis mysteriis obsecrare dicuntur, vnde subditur: Ceteris autem in parabolis, ut videntes non videant, & audientes non intelligant. Videre enim se putant, non vident autem, & audiunt quidem, sed non intelligunt. Huius ergo gratia hoc eis Christus abscondit, ne matius eis praedictum generetur, si postquam nouerint Christi mysteria contempserint. Qui enim intelligit, & postea spernit, grauius punietur. B.E.D.A. Recte igitur in parabolis audiunt, quando clausis sensibus cordis, non curant cognoscere veritatem, obliuiscunt quod minus dixerat. Qui habet aures audiendi, audiat. G.R.E.G. in Homi. Dominus autem dignatus est exponere, quod dicebat, ut sciamus rerum significationes querere etiam in his quae per semetipsum voluit explanare. Sequitur enim: Est autem haec parabola: Semen est verbum Dei. E.V.S.E. Destructum autem immista semina suis animabus tres dicit esse causas. Quidam enim destruant in se semen reconditum, dantes leuiter auditum volentibus fallere, de quibus subditur: Quod autem secus viam: hi sunt qui audiunt: deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salui fiant. B.E.D.A. Qui, i. verbum quod audiunt, nulla fide, nullo intellectu, nulla saltem tentanda utilitatis actione percipere dignantur. E.V.S.E. Quidam vero cum in mentis profundo non susceperint verbum Dei, facile extinguuntur ad ueniente aduersitate, de quibus subditur: Nam qui supra petram, hi sunt qui cum audie, cum gau. susci. uer. & hi radi. non ha. qui ad tem. cre. & in tempo. tenta. recedunt. C.Y.R.I.L. Cum enim intrant ecclesiam laxanter attendant diuina mysteria, sed ex leni uoluntate, ut autem egressi sunt ecclesiam, obliuiscuntur sacramenta disciplinarum, et si fides Christiana non fuerit permanent, turbante uero persecutione perfrigim habent mentem, quae fides eorum caret radice. G.R.E.G. in Hom. Multi boni operis initia proponunt, sed mox ut fatigari aduersitatibus, uel tentationibus ceperint, inchoata derelinquunt. Petros ergo terra humorem non habuit,

Ho. eu. 15.